

เอกสารวิชาการส่วนบุคคล
(Individual Study)

หลักสิทธิมนุษยชน กับ การปฏิบัติการทางทหาร

จัดทำโดย พลโท สรรชัย อจลานนท์
รหัส ๖๐๐๕๔๗

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการอบรม
หลักสูตรหลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ ๕
วิทยาลัยศาลรัฐธรรมนูญ
สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

หลักสิทธิมนุษยชน กับ การปฏิบัติการทางทหาร

พลโทสรชัย อจลานนท์

รองเสนาธิการทหารบก

บทคัดย่อ

วิวัฒนาการสิทธิมนุษยชน เริ่มต้นปรากฏตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของไทย ตั้งแต่สมัยพ่อขุนรามคำแหง ปี พ.ศ. ๑๘๒๒ ดังปรากฏในศิลาจารึก ที่ว่า “ใครใคร่ค้าช้างค้า ใครใคร่ค้าม้าค้า” ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญของ “ความเสมอภาค” โดยไม่จำกัดชนชั้น เพศ อายุ หรือสถานภาพ ต่อมาคำว่า “สิทธิมนุษยชน” ได้ทำการบัญญัติอย่างเป็นทางการ และเริ่มมีการใช้อย่างกว้างขวางภายหลังการก่อตั้งองค์การสหประชาชาติในปี ค.ศ. ๑๙๔๕ (พ.ศ. ๒๔๘๘) ดังปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) ที่กล่าวไว้ว่า “มนุษย์ทั้งหลายเกิดมามีอิสระและเสมอภาคกันในเกียรติศักดิ์และสิทธิ ต่างมีเหตุผลและมโนธรรม และควรปฏิบัติต่อกันด้วยเจตนารมณ์แห่งภราดรภาพ”

ประเทศไทยก็เข้าร่วมเป็นภาคีสถิติสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนต่าง ๆ เนื่องจากมีความเชื่อมั่นและศรัทธาในข้อบทต่าง ๆ ของสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชน ซึ่งพันธกรณีทั้งหลายจะสามารถประกันให้ประชาชนได้รับสิทธิที่มนุษย์พึงมีโดยครบถ้วน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้มีบทบัญญัติที่รับรองและให้ความคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และคุ้มครองสิทธิมนุษยชนด้านต่าง ๆ ไว้อย่างชัดเจน และยังมีบทบัญญัติในการจัดตั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบ และรายงานการกระทำ หรือละเว้นการกระทำที่ละเมิดสิทธิมนุษยชนตามกฎหมายไทย หรือตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทยได้ร่วมลงนาม

ทหารมีความเป็นปัจเจกชนที่มี ๒ สถานะ ทั้งที่เป็นทหาร และเป็นพลเรือน หรือประชาชนทั่วไป ที่เรียกกันว่า “ประชาชนในเครื่องแบบ” เนื่องด้วยการเป็นทหาร ไม่ได้ทำให้สถานะความเป็นพลเรือนหรือประชาชนหมดสิ้นไป และในสภาวะการณ์ปัจจุบันที่ทหารมีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบภายใต้กรอบของคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่มากขึ้น และมีความหลากหลายขึ้น ซึ่งอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบดังกล่าว มีความเปราะบางและสร้างโอกาสในการละเมิดสิทธิมนุษยชนได้ง่ายขึ้น ทหารจึงมีความจำเป็นจะต้องมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน รู้ถึงสิทธิและเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น และสามารถปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งยังสามารถนำความรู้ดังกล่าวไปใช้ในการมีส่วนร่วมคุ้มครองผู้อื่นตามหลักสิทธิมนุษยชนได้ตามโอกาสที่เหมาะสมทั้งในฐานะเจ้าหน้าที่ของรัฐ และประชาชนของประเทศอีกด้วย

บทนำ

มนุษย์เราทุกคนที่เกิดมา ย่อมต้องการหลักประกันของความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพ ความเสมอภาค เรื่องของสิทธิมนุษยชนจึงไม่ใช่เรื่องของประเทศใดประเทศหนึ่งเท่านั้น หากแต่เป็นเรื่องที่สังคมทั่วโลกต้องให้ความสำคัญ การดำรงอยู่ ความถูกต้อง และเนื้อหาของสิทธิมนุษยชน เป็นหัวข้อที่เป็นที่โต้เถียงกันมาอย่างต่อเนื่อง ทั้งในทางปรัชญาและรัฐศาสตร์ สิทธิมนุษยชนได้ถูกบัญญัติไว้ในกฎหมายและข้อตกลงระหว่างประเทศ รวมทั้งในกฎหมายภายในของหลายรัฐ อย่างไรก็ตาม สำหรับคนจำนวนมากแล้ว หลักการของสิทธิมนุษยชนนั้นเกินขอบเขตเลยไปกว่ากฎหมาย และก่อร่างขึ้นเป็นหลักศีลธรรมพื้นฐานสำหรับวางระเบียบ ภูมิศาสตร์การเมือง ร่วมสมัย โดยสิทธิมนุษยชนอาจถือเป็นความเสมอภาคในอุดมคติเลยก็ได้

คำว่า “สิทธิมนุษยชน” อาจเป็นสิ่งที่ไม่เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายในอดีต เนื่องจากในอดีตมนุษย์ถูกแบ่งเป็นชนชั้นอย่างชัดเจน ปรากฏมาตั้งแต่สมัยอยุธยา ซึ่งเป็นสังคมศักดินา มีการแบ่งชนชั้นของคนในสังคม ได้แก่ กษัตริย์, พระราชวงศ์, ขุนนาง, พระสงฆ์, ไพร่และทาส โดยระบบศักดินาจะเป็นตัวกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ, อภิสิทธิ์และสิทธิต่าง ๆ ที่บุคคลในแต่ละระดับชั้นในสังคมสามารถจะมีได้ตามกฎหมาย ต่อมาเมื่อมนุษย์เริ่มมีความเป็นตัวของตัวเอง มีเหตุผลมากขึ้น จึงมีแนวคิดที่ว่าสิทธิต่าง ๆ ที่บุคคลพึงมีพึงได้ ควรเป็นของประชาชนทุกคน ไม่ควรจะมีการแบ่งชนชั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สิทธิของความเป็นมนุษย์ ซึ่งภายหลังการก่อตั้งองค์การสหประชาชาติในปี ค.ศ. ๑๙๔๕ (พ.ศ. ๒๔๘๘) จึงได้มีการบัญญัติคำอย่างเป็นทางการว่า “สิทธิมนุษยชน (Human Rights)” และได้ถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลายทั้งในระดับภูมิภาค และระดับนานาชาติ ในกฎบัตรสหประชาชาติ ได้กล่าวถึง สิทธิมนุษยชน ในอารัมภบท ไว้ว่า *“...และที่จะยืนยันความเชื่อมั่นในสิทธิมนุษยชนอันเป็นหลักมูลในเกียรติศักดิ์และคุณค่าของมนุษย์บุคคล ในสิทธิอันเท่าเทียมกันของบุรุษและสตรี และของประชาชาติใหญ่น้อย และที่จะสถาปนาภาวะการณ์ อันจะดำรงไว้ซึ่งความยุติธรรมและความเคารพต่อข้อมุกพันทั้งปวงอันเกิดมาจากสนธิสัญญา และที่มานั้นๆ ของกฎหมายระหว่างประเทศ และที่จะส่งเสริมความก้าวหน้าทางสังคม และมาตรฐานอันดียิ่งขึ้นแห่งชีวิตในอิสรภาพ ที่กว้างขวางยิ่งขึ้น...”*

โดยทั่วไปแล้ว สิทธิมนุษยชน ไม่มีสภาพบังคับทางกฎหมาย มีลักษณะเป็นนามธรรมแต่ถือว่าเป็นพันธะทางศีลธรรมหรือมโนธรรมที่ประเทศต่างๆ จะต้องปฏิบัติตาม โดยการนำมาบัญญัติไว้ในกฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิมนุษยชน หรือกฎหมายภายในประเทศ เช่น กฎหมายรัฐธรรมนูญ กฎหมายปกครอง กฎหมายอาญา ตลอดจนกฎหมายอื่น ๆ ให้มีสภาพบังคับทางกฎหมายเป็นรูปธรรมต่อไป

ความหมายของสิทธิมนุษยชน

มีผู้ให้คำนิยาม “สิทธิมนุษยชน” ไว้หลากหลายความหมาย ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔ : สิทธิมนุษยชน (Human Rights) หมายถึง สิทธิพื้นฐานที่มนุษย์พึงมี

พจนานุกรม NECTEC's Lexitron Dictionary : สิทธิมนุษยชน (human rights) หมายถึง สิทธิของความเป็นมนุษย์ที่ติดตัวมาแต่เกิดของมนุษย์ทุกคน

พจนานุกรม อ.เปลื้อง ณ นคร : สิทธิมนุษยชนคือ สิทธิพื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรีของมนุษย์ในด้านชีวิตร่างกาย ความคิด ทรัพย์สิน การเมือง การศึกษา ครอบครัว และ การประกันสังคม

พจนานุกรมศัพท์รัฐศาสตร์ ฉบับราชบัณฑิตยสถานได้ให้ความหมายของสิทธิมนุษยชน ไว้ว่า “สิทธิขั้นพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ ซึ่งเป็นสิทธิทางธรรมชาติ ที่มนุษย์ทุกคน ได้รับตั้งแต่เกิด โดยไม่แบ่งเพศ เชื้อชาติ สีผิว ศาสนา ความเชื่อ และไม่จำเป็นว่าจะต้องเป็นพลเมืองของรัฐใดรัฐหนึ่ง เช่น สิทธิในชีวิตและร่างกาย เป็นต้น”

จากปฎิญาสากล่าวด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 1 ที่ระบุไว้ว่า มนุษย์ทั้งปวงเกิดมา มีอิสระและเสมอภาคกันในศักดิ์ศรีและสิทธิ ต่างในตน มีเหตุผลและมโนธรรม และควรปฏิบัติต่อกันด้วยจิตวิญญานแห่งภราดรภาพ และข้อ 2 ระบุว่า ทุกคนย่อมมีสิทธิและอิสรภาพทั้งปวง ตามที่กำหนดไว้ในปฏิญญานี้ โดยปราศจากการแบ่งแยกไม่ว่าชนิดใด อาทิ เชื้อชาติ ผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมืองหรือทางอื่นพื้นเพทางชาติหรือสังคม ทรัพย์สิน การเกิด หรือสถานะอื่น นอกเหนือจากนี้ จะไม่มีการแบ่งแยกใดบนพื้นฐานของสถานะทางการเมือง ทางกฎหมาย หรือทางการเมืองระหว่างประเทศของประเทศ หรือดินแดนที่บุคคลสังกัด ไม่ว่าดินแดนนี้ จะเป็นเอกราช อยู่ในความพิทักษ์มิได้ปกครองตนเอง หรืออยู่ภายใต้การจำกัดอธิปไตยอื่นใด

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา กล่าวว่า สิทธิมนุษยชน ประกอบด้วยคำว่า สิทธิ กับ มนุษยชน สิทธิ หมายถึง อำนาจอันชอบธรรม มนุษยชน หมายถึง บุคคลทั่วไป สิทธิมนุษยชน เป็นสิทธิของแต่ละบุคคลในฐานะมนุษย์ เช่น สิทธิในการดำรงชีวิตอยู่อย่างมนุษย์ สิทธิในการอยู่ร่วมกันในสังคม เป็นสิทธิขั้นพื้นฐาน ที่ทำให้มนุษย์สามารถมีชีวิตอยู่ได้ ได้รับการคุ้มครองให้ปลอดภัย และได้รับการตอบสนองตามความต้องการขั้นพื้นฐานของชีวิต เช่น อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค และที่อยู่อาศัย โดยสิทธิมนุษยชนเกิดจากมุมมองที่ว่าทุกชีวิตมีคุณค่าเท่ากัน ไม่ว่าจะเป็นคนปกติ หรือคน

พิเศษ เช่น คนพิการ คนชรา ฯลฯ มีสิทธิได้รับการปฏิบัติเท่าเทียมกัน สามารถดำเนินชีวิต และพัฒนาตนเองตามแนวทางที่ถูกต้อง โดยไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือต่อศีลธรรมอันดีของสังคม

พระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติพ.ศ. ๒๕๔๒ ได้ให้ความหมาย ของสิทธิมนุษยชนว่าหมายถึง “สิทธิขั้นพื้นฐานที่มนุษย์ทุกคนพึงมีโดยเสมอภาคกัน เพื่อการดำรงชีวิตได้อย่างมีศักดิ์ศรีและมีโอกาสเท่าเทียมกันในการเรียนรู้ และพัฒนาศักยภาพของ ตนเองอย่างเต็มที่ และสร้างสรรค์ โดยสิทธิมนุษยชน นี้มีทั้งที่ได้รับพร้อมกับการเกิดเป็นมนุษย์ และที่ ได้รับการรับรองหรือคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายไทย หรือตามสนธิสัญญาที่ประเทศไทย มีพันธะกรณีที่ต้องปฏิบัติตาม”

หากกล่าวโดยสรุป สิทธิมนุษยชน ก็คือ สิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ เป็นสิทธิที่มนุษย์ทุกคนพึงได้รับตั้งแต่เกิดจนตาย และได้รับอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน อย่างไม่มีข้อจำกัดใดๆ เป็นศักดิ์ศรีในความยอมรับนับถือในสถานภาพของบุคคลอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกันในกฎหมาย ไม่มีการเลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรมเพราะเหตุแห่งเชื้อชาติ เพศ อายุ สถานะของบุคคล ทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม การศึกษา การนับถือศาสนา โดยให้ความสำคัญกับ ความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ทุกคน ตั้งแต่เกิดจนตาย ทั้งทางร่างกาย จิตใจและสติปัญญา เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ใครจะละเมิดมิได้ และไม่สามารถถ่ายโอนให้แก่กันได้

วิวัฒนาการของสิทธิมนุษยชน

หากจะกล่าวถึงคำว่า “สิทธิมนุษยชน” ก็คงจะต้องมองย้อนกลับไปในประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติ ซึ่งมีที่มานับยาวนานผ่านหลากหลายวัฒนธรรม ความกังวลในความคุ้มครองมนุษยชาติให้พ้นจากการกระทำกดขี่ทารุณ เป็นที่มาของกฎหมายระหว่างประเทศ และก่อให้เกิดแนวความคิดเรื่องการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศในเวลาต่อมา ย้อนไปเมื่อประมาณ ๒๓๐๐ ปีก่อนคริสตกาล กษัตริย์ฮัมมูราบี กษัตริย์ที่ยิ่งใหญ่ที่สุดแห่งกรุงบาบิโลน ถือเป็นกษัตริย์ที่เคารพสิทธิทั้งหลายของเมืองต่าง ๆ ที่อยู่ภายใต้การปกครอง อาจกล่าวได้ว่าเป็นครั้งแรกที่รัฐทำหน้าที่ให้ความยุติธรรมแก่พลเมือง กฎหมายเป็นสิ่งซึ่งหยิบยื่นให้แก่กษัตริย์โดยพระเจ้า และกฎหมายที่เก่าแก่ที่สุดที่ค้นพบ ได้แก่ ประมวลกฎหมายฮัมมูราบี ซึ่งส่วนหนึ่งของกฎหมายนี้กล่าวว่า “ข้าพเจ้าได้ก่อตั้งกฎหมายและความยุติธรรมบนแผ่นดิน ข้าพเจ้าทำให้มนุษยชาติในเวลานั้นมีความสุข” เห็นได้ว่ากษัตริย์เป็นผู้สร้างความสุขและประกันความยุติธรรมให้แก่ประชาชนของพระองค์ แนวความคิด

ดังกล่าวได้กลายเป็นประกาศ “ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน” ในปี ค.ศ. ๑๙๔๘ (พ.ศ.๒๔๙๑) ในเวลาต่อมา

ในปี ค.ศ. ๑๗๗๖ (พ.ศ.๒๓๑๙) มลรัฐอาณานิคมอังกฤษในทวีปอเมริกา ประกาศอิสรภาพ เนื่องจากต้องการเป็นเอกราช อังกฤษต้องส่งกำลังมาปราบ จึงเกิดการจลาจลขึ้น ซึ่งเหตุการณ์นั้นเอง ทำให้มีการทำเอกสารฉบับหนึ่ง ที่เรียกว่า “The Declaration of Independence” เป็นเอกสาร ประกาศข้อความรับรองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนชาวอเมริกา ต่อมาในปี ค.ศ. ๑๗๘๙ (พ.ศ. ๒๓๓๒) มีเหตุการณ์การปฏิวัติใหญ่ในฝรั่งเศส เนื่องจากพระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๔ และ ๑๕ นำเงิน มาใช้จ่ายอย่างสุรุ่ยสุร่ายในขณะที่เศรษฐกิจตกต่ำ จนถึงสมัยพระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๖ ประชาชนได้ลุกขึ้น ทำการปฏิวัติ มีการทำลายคุกบาสติล ซึ่งเป็นที่คุมขังนักโทษทางการเมือง และเป็นสัญลักษณ์ของการ ลงโทษตามอำเภอใจ ต่อมาในปี ค.ศ. ๑๗๘๙ (พ.ศ.๒๓๓๒) มีการประกาศใช้ “The Declaration of The Rights of Man and The Citizen” รับรองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนชาวฝรั่งเศสไว้ อย่างชัดเจน ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ (ค.ศ.๑๙๔๕ : พ.ศ. ๒๔๘๘) ประเทศต่าง ๆ ให้การรับรอง กฎบัตรสหประชาชาติ ซึ่งกล่าวถึงการส่งเสริม คุ้มครอง และให้การเคารพต่อสิทธิมนุษยชน และ อิสรภาพขั้นพื้นฐาน โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติใด ๆ ทั้งด้านเชื้อชาติ ศาสนา เพศ ภาษา ฯลฯ ในปี ค.ศ. ๑๙๔๖ (พ.ศ.๒๔๘๙) สหประชาชาติได้จัดตั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน ซึ่งในปีถัดมา (ค.ศ. ๑๙๔๗ : พ.ศ. ๒๔๙๐) คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน ได้มีแนวคิดในการจัดทำกฎหมายระหว่าง ประเทศว่าด้วย International Bill of Human Rights โดยแบ่งรูปแบบเป็น ๒ ลักษณะ คือ ในรูป ปฏิญญา กำหนดหลักการทั่วไปและมาตรฐานของสิทธิมนุษยชน และในรูปแบบอนุสัญญา กำหนด สิทธิเฉพาะด้าน และข้อจำกัดการใช้สิทธิ วันที่ ๑๐ ธันวาคม ค.ศ. ๑๙๔๘ (พ.ศ.๒๔๙๑) สมัชชา สหประชาชาติรับรองปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ซึ่งถือเป็น “Common Standard for all peoples and nations” ทั้งนี้ปฏิญญาไม่มีสภาพบังคับเป็นกฎหมาย แต่ถือเป็นพันธะทางศีลธรรม หรือมโนธรรมที่ประเทศต่าง ๆ พึงปฏิบัติตามเพื่อยกระดับสิทธิมนุษยชนในประเทศของตน ในปี ค.ศ. ๑๙๔๖ – ๑๙๖๖ (พ.ศ. ๒๔๘๙ – พ.ศ. ๒๕๐๙) เนื่องจากปฏิญญาไม่มีสภาพบังคับเป็นกฎหมาย จึง ได้มีการยกร่างและรับรองเอกสารว่าด้วยสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศเพิ่มเติม เพื่อให้มีผลบังคับทาง กฎหมายภาคีประเทศต่าง ๆ ได้แก่ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางพลเรือน และสิทธิทางการเมือง, กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม และพิธีสารเลือกรับรอง ของกติการะหว่างประเทศ ว่าด้วยสิทธิพลเรือนและสิทธิทางการเมือง

วิวัฒนาการสิทธิมนุษยชนของไทย

วิวัฒนาการสิทธิมนุษยชนที่เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญของไทย มีมาตั้งแต่สมัยพ่อขุนรามคำแหง ห้างปี พ.ศ. ๑๘๒๒ ถึง พ.ศ. ๑๘๔๑ ดังปรากฏในศิลาจารึก ซึ่งจารึกไว้ว่า “ใครใคร่ค้าช้างค้า ใครใคร่ค้าม้าค้า” แสดงให้เห็นถึงการให้ความเสมอภาคกับทุกคน อย่างไม่มีการจำกัด ต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงทำการเลิกทาส โดยมีการตราพระราชบัญญัติเลิกทาส ร.ศ. ๑๒๔ (พ.ศ. ๒๔๔๘) ซึ่งส่งผลให้สังคมไทยในสมัยนั้นปรับตัวเข้าสู่ความทันสมัย และเป็นที่ยอมรับของอารยประเทศ ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๗๕ ประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นระบอบประชาธิปไตย และในปี พ.ศ. ๒๔๙๑ ประเทศไทยได้เข้าร่วมรับรองปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติ ประเทศไทยได้มีการนำหลักการในปฏิญญาฯ มาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๔๙๒ ซึ่งได้รับการยกย่องจากนานาประเทศว่าเป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่คุ้มครองสิทธิเสรีภาพ ของปวงชนชาวไทยมากที่สุดฉบับหนึ่ง ต่อมาได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๔๐ ที่เริ่มเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง และมีเนื้อหาสาระรวมทั้งการจัดองค์กรต่าง ๆ อันเป็นการส่งเสริม คุ้มครองสิทธิมนุษยชนอย่างกว้างขวางมากขึ้นกว่าเดิม จนกระทั่งถึงในปัจจุบันได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ ซึ่งได้มีการปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาหลักการเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน ให้มีความทันสมัยตามมาตรฐานสากล ให้เสรีกับประชาชนในการเสนอความคิดเห็น และมีการจัดการองค์กรด้านสิทธิมนุษยชนอย่างกว้างขวางมากขึ้น

ความสำคัญของสิทธิมนุษยชน

สิทธิมนุษยชนเป็นเรื่องที่มีความสำคัญในการดำรงชีวิตมนุษย์ โดยมีผู้ที่ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนได้มีความพยายามต่อสู้ดิ้นรน เพื่อให้ได้มาซึ่งสิทธิและเสรีภาพตามที่ตนต้องการเพื่อให้ผู้กระทำละเมิดส่วนใหญ่ ซึ่งก็คือผู้ใช้อำนาจปกครอง หรือรัฐต้องยอมตามไม่กระทำการละเมิดสิทธิมนุษยชนของประเทศอีกต่อไป และไม่ว่าการละเมิดสิทธิมนุษยชนนั้น จะมีความร้ายแรงระดับใดก็ตามก็ถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนทั้งสิ้น การละเมิดสิทธิมนุษยชน จัดเป็นปัญหาที่มีผลกระทบ ต่อสังคม และต่อประชาคมระหว่างประเทศ มาโดยตลอด จนกระทั่งในปี ค.ศ. ๑๙๔๘ (พ.ศ.๒๔๙๑) องค์การสหประชาชาติจึงได้มีมติรับรองปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนเพื่อประกันศักดิ์ศรีความ

เป็นมนุษย์ขั้นพื้นฐาน เช่น สิทธิในชีวิต เสรีภาพจากการไม่ถูกทรมาน หลักการไม่เลือกปฏิบัติ ซึ่งแม้ปัญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน จะไม่มีผลผูกพันทางกฎหมายที่จะบังคับให้ประเทศต่าง ๆ ยอมรับสิทธิมนุษยชนเหล่านี้ แต่ก็มีความสำคัญอย่างยิ่งในการตีความ และการกำหนดสิทธิมนุษยชนดังกล่าว ไว้ในสนธิสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนต่าง ๆ ซึ่งสหประชาชาติได้จัดทำขึ้นมาในภายหลัง เพื่อให้มีผลผูกพันทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนอย่างแท้จริง เช่น กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางการเมือง ค.ศ. ๑๙๖๖ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ค.ศ. ๑๙๖๖ และพิธีสารเลือกรับกติการะหว่างประเทศ ว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง เป็นต้น

ประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นภาคีสถิติสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนต่าง ๆ เนื่องจากมีความเชื่อมั่น และศรัทธาในข้อบทต่าง ๆ ของสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชน ซึ่งพันธกรณีทั้งหลายจะสามารถประกันให้ประชาชนได้รับสิทธิที่มนุษย์พึงมีโดยครบถ้วน โดยมีรัฐบาลเป็นผู้ประกันและให้สิทธิดังกล่าว และไทยพร้อมที่จะให้ความร่วมมือกับประชาคมระหว่างประเทศในการแก้ไขปัญหาด้านสิทธิมนุษยชน ในปัจจุบันไทยเป็นภาคีสถิติสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนทั้งสิ้น ๑๙ ฉบับ ซึ่งประกอบด้วย **๑. สนธิสัญญาภายใต้กรอบสหประชาชาติ จำนวน ๗ ฉบับ** ได้แก่ อนุสัญญาว่าด้วยการปราบปรามการค้าทาสผิวขาว ค.ศ. ๑๙๐๔ (พ.ศ. ๒๔๔๗) และ ค.ศ. ๑๙๑๐ (พ.ศ. ๒๔๕๓), อนุสัญญาว่าด้วยการปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก ค.ศ. ๑๙๒๑ (พ.ศ. ๒๔๖๔), อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิทางการเมืองของสตรี ค.ศ. ๑๙๕๒ (พ.ศ. ๒๔๙๕), อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีทุกรูปแบบ ค.ศ. ๑๙๗๙ (พ.ศ. ๒๕๒๒), อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. ๑๙๗๙ (พ.ศ. ๒๕๒๒), กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางพลเมือง และสิทธิทางการเมือง ค.ศ. ๑๙๙๖ (พ.ศ. ๒๕๓๙) และ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ค.ศ. ๑๙๖๖ (พ.ศ. ๒๕๐๙) และ **๒. สนธิสัญญาภายใต้กรอบขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ จำนวน ๑๒ ฉบับ** ได้แก่ อนุสัญญาฉบับที่ ๑๔ ว่าด้วยการหยุดพักผ่อนประจำสัปดาห์ในโรงงานอุตสาหกรรม ค.ศ. ๑๙๒๑ (พ.ศ. ๒๔๖๔), อนุสัญญาฉบับที่ ๑๙ ว่าด้วยการปฏิบัติโดยเท่าเทียมกันในเรื่องค่าทดแทน สำหรับคนในชาติบังคับ และคนต่างชาติ ค.ศ. ๑๙๒๕ (พ.ศ. ๒๔๖๘), อนุสัญญาฉบับที่ ๒๙ ว่าด้วยการเกณฑ์แรงงาน หรือแรงงานบังคับ ค.ศ. ๑๙๓๐ (พ.ศ. ๒๔๗๓), อนุสัญญาฉบับที่ ๘๐ ว่าด้วยการแก้ไขบางส่วนของอนุสัญญา ค.ศ. ๑๙๔๖ (พ.ศ. ๒๔๘๙), อนุสัญญาฉบับที่ ๘๘ ว่าด้วยการจัดตั้งบริการจัดหางาน ค.ศ. ๑๙๔๘ (พ.ศ. ๒๔๙๑), อนุสัญญาฉบับที่ ๑๐๐ ว่าด้วยการเลิกบังคับทางอาญาแก่กรรมกรพื้นเมืองที่ละเมิดสัญญาจ้าง ค.ศ. ๑๙๕๕ (พ.ศ. ๒๔๙๘), อนุสัญญาฉบับที่ ๑๐๔ ว่าด้วยการเลิกบังคับทางอาญาแก่กรรมกรพื้นเมืองที่ละเมิดสัญญาจ้าง ค.ศ. ๑๙๕๕ (พ.ศ. ๒๔๙๘), อนุสัญญาฉบับ

ที่ ๑๐๕ ว่าด้วยการยกเลิกแรงงานบังคับ ค.ศ. ๑๙๕๗ (พ.ศ.๒๕๐๐), อนุสัญญาฉบับที่ ๑๑๖ ว่าด้วยการแก้ไขบางส่วนของอนุสัญญา ค.ศ. ๑๙๖๑ (พ.ศ.๒๕๐๔), อนุสัญญาฉบับที่ ๑๒๒ ว่าด้วยนโยบายการทำงาน ค.ศ. ๑๙๖๔ (พ.ศ.๒๕๐๗), อนุสัญญาฉบับที่ ๑๒๓ ว่าด้วยอายุขั้นต่ำที่อนุญาตให้ทำงานในเหมืองใต้ดิน ค.ศ. ๑๙๖๕ (พ.ศ.๒๕๐๘), และอนุสัญญาฉบับที่ ๑๒๗ ว่าด้วยน้ำหนักรสูงสุดที่อนุญาตให้คนงานหนึ่งแบกหามได้ ค.ศ. ๑๙๘๗ (พ.ศ.๒๕๓๐)

สิทธิมนุษยชน กับ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ความสัมพันธ์ของสิทธิมนุษยชนกับประชาธิปไตย เป็นความสัมพันธ์ที่พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน อาจกล่าวได้ว่าการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและการปกครองโดยหลักนิติธรรม จะบรรลุผลสำเร็จได้ดีที่สุดก็โดยมีความยึดมั่นในหลักการประชาธิปไตย และเนื่องจากรัฐธรรมนูญของประเทศเสรีประชาธิปไตยทุกประเทศ ได้บัญญัติรับรองและให้ความคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และคุ้มครองสิทธิมนุษยชนด้านต่างๆ ไว้อย่างชัดเจน ซึ่งรวมถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ ซึ่งเป็นฉบับปัจจุบัน ก็มีการบัญญัติเนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนอย่างชัดเจน และกว้างขวาง และยังมีบทบัญญัติในการจัดตั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เพื่อมาคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนชาวไทย มีรายละเอียด ดังนี้

๑. หมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย (มาตรา ๒๕ – มาตรา ๔๙)

มาตรา ๒๕ สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย นอกจากที่บัญญัติคุ้มครองไว้เป็นการเฉพาะ ในรัฐธรรมนูญแล้ว การใดที่มีได้ห้ามหรือจำกัดไว้ในรัฐธรรมนูญหรือในกฎหมายอื่น บุคคลย่อมมีสิทธิ และเสรีภาพที่จะทำกรนั้นได้และได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ตราบเท่าที่การใช้สิทธิหรือเสรีภาพ เช่นว่านั้นไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดี ของประชาชน และไม่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น...

มาตรา ๒๖ การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติเงื่อนไขไว้ กฎหมายดังกล่าวต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ และจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้ รวมทั้งต้องระบุเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิ และเสรีภาพไว้ด้วย ...

มาตรา ๒๗ บุคคลย่อมเสมอภาคกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ...

มาตรา ๒๘ บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย ...

มาตรา ๒๙ บุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลา ที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่ บัญญัติไว้ใน กฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลา ที่กระทำความผิดมิได้

มาตรา ๓๐ การเกณฑ์แรงงานจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติ แห่ง กฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อป้องกันภัยพิบัติสาธารณะ หรือในขณะที่มีการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน หรือ ประกาศใช้กฎอัยการศึก หรือในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะสงครามหรือการรบ

มาตรา ๓๑ บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการถือศาสนาและย่อมมีเสรีภาพในการปฏิบัติ หรือประกอบพิธีกรรมตามหลักศาสนาของตน แต่ต้องไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ของปวงชนชาวไทย ไม่เป็นอันตรายต่อความปลอดภัยของรัฐ และไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของ ประชาชน

มาตรา ๓๒ บุคคลย่อมมีสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว เกียรติยศ ชื่อเสียง และครอบครัว การกระทำอันเป็นการละเมิดหรือกระทบต่อสิทธิของบุคคลตามวรรคหนึ่ง หรือการนำข้อมูล ส่วน บุคคลไปใช้ประโยชน์ไม่ว่าในทางใด ๆ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่ง กฎหมาย ที่ตราขึ้นเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะ

มาตรา ๓๓ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในเคหสถาน การเข้าไปในเคหสถานโดยปราศจากความ ยินยอมของผู้ครอบครอง หรือการค้นเคหสถาน หรือที่รโหฐานจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือ หมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๓๔ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น การจำกัดเสรีภาพดังกล่าวจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดย อาศัยอำนาจ ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครอง สิทธิหรือเสรีภาพของ บุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือ เพื่อป้องกันสุขภาพของ ประชาชน

มาตรา ๓๕ บุคคลซึ่งประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนย่อมมีเสรีภาพในการเสนอข่าวสาร หรือการ แสดงความคิดเห็นตามจริยธรรมแห่งวิชาชีพ

มาตรา ๓๖ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการติดต่อสื่อสารถึงกันไม่ว่าในทางใด ๆ

มาตรา ๓๗ บุคคลย่อมมีสิทธิในทรัพย์สินและการสืบทอดก

มาตรา ๓๘ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการเดินทางและการเลือกถิ่นที่อยู่

มาตรา ๓๙ การเนรเทศบุคคลสัญชาติไทยออกนอกราชอาณาจักร หรือห้ามมิให้ผู้มีสัญชาติไทยเข้ามาในราชอาณาจักร จะกระทำมิได้

มาตรา ๔๐ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการประกอบอาชีพ

มาตรา ๔๑ บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิ

(๑) ได้รับทราบและเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยงานของรัฐ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

(๒) เสนอเรื่องราวร้องทุกข์ต่อหน่วยงานของรัฐและได้รับแจ้งผลการพิจารณาโดยรวดเร็ว

(๓) ฟ้องหน่วยงานของรัฐให้รับผิดชอบเนื่องจากการกระทำหรือการละเว้นการกระทำของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ

มาตรา ๔๒ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันเป็นสมาคม สหกรณ์ สหภาพ องค์กร ชุมชน หรือหมู่คณะอื่น

มาตรา ๔๓ บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิ

(๑) อนุรักษ์ ฟื้นฟู หรือส่งเสริมภูมิปัญญา ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณี อันดีงามทั้งของท้องถิ่นและของชาติ

(๒) จัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลาย ทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืนตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ

(๓) เข้าชื่อกันเพื่อเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐให้ดำเนินการใดอันจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชน หรือชุมชน หรืองดเว้นการดำเนินการใดอันจะกระทบต่อความเป็นอยู่อย่างสงบสุขของประชาชนหรือชุมชน และได้รับแจ้งผลการพิจารณาโดยรวดเร็ว ทั้งนี้ หน่วยงานของรัฐต้องพิจารณาข้อเสนอแนะนั้นโดยให้ ประชาชนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพิจารณาด้วยตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ

(๔) จัดให้มีระบบสวัสดิการของชุมชน

มาตรา ๔๔ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ

มาตรา ๔๕ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันจัดตั้งพรรคการเมืองตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๔๖ สิทธิของผู้บริโภคย่อมได้รับความคุ้มครอง

มาตรา ๔๗ บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับบริการสาธารณสุขของรัฐ

มาตรา ๔๘ สิทธิของมารดาในช่วงระหว่างก่อนและหลังการคลอดบุตรย่อมได้รับความคุ้มครอง และช่วยเหลือตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๔๙ บุคคลจะใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมิได้

จะเห็นได้ว่าบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ หมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย มีรายละเอียดความคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์, ด้านความเสมอภาค, สิทธิในชีวิตและร่างกาย, สิทธิและเสรีภาพในความเชื่อ การพูด และการแสดงความคิดเห็น, สิทธิในทรัพย์สิน, สิทธิและเสรีภาพในการประกอบอาชีพ, สิทธิและเสรีภาพในการศึกษา, สิทธิในการได้รับการบริการสาธารณสุข, สิทธิสตรี, สิทธิเด็ก, สิทธิผู้สูงอายุ และผู้พิการหรือทุพพลภาพ, สิทธิในที่อยู่อาศัย, สิทธิผู้บริโภค, เสรีภาพในการชุมนุมและการสมาคม และสิทธิการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการบริหารประเทศ

๒. หมวด ๑๒ องค์การอิสระ: ส่วนที่ ๖ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (มาตรา ๒๔๖ และมาตรา ๒๔๗)

มาตรา ๒๔๖ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติประกอบด้วยกรรมการจำนวน ๗ คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภาจากผู้ซึ่งได้รับการสรรหา

ผู้ซึ่งได้รับการสรรหาต้องมีความรู้และประสบการณ์ด้านการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเป็นกลางทางการเมือง และมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีวาระการดำรงตำแหน่ง ๗ ปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งและให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว

คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม การสรรหา และการพ้นจากตำแหน่งของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติทั้งนี้บทบัญญัติเกี่ยวกับการสรรหาต้องกำหนดให้ผู้แทนองค์กรเอกชนด้านสิทธิมนุษยชนมีส่วนร่วม ในการสรรหาด้วย

มาตรา ๒๔๗ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑) ตรวจสอบและรายงานข้อเท็จจริงที่ถูกต้องเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนทุกกรณีโดยไม่ล่าช้าและเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชน รวมทั้ง การเยียวยาผู้ได้รับความเสียหายจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่เกี่ยวข้อง

(๒) จัดทำรายงานผลการประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศเสนอต่อรัฐสภา และคณะรัฐมนตรี และเผยแพร่ต่อประชาชน

(๓) เสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรีและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมตลอดทั้งการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือ คำสั่งใด ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน

(๔) ชี้แจงและรายงานข้อเท็จจริงที่ถูกต้องโดยไม่ชักช้าในกรณีที่มีการรายงานสถานการณ์เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยโดยไม่ถูกต้องหรือไม่เป็นธรรม

(๕) สร้างเสริมทุกภาคส่วนของสังคมให้ตระหนักถึงความสำคัญของสิทธิมนุษยชน

(๖) หน้าที่และอำนาจอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

เมื่อรับทราบรายงานตาม (๑) และ (๒) หรือข้อเสนอแนะตาม (๓) ให้คณะรัฐมนตรี ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามความเหมาะสมโดยเร็ว กรณีใดไม่อาจดำเนินการได้หรือต้องใช้เวลาในการดำเนินการให้แจ้งเหตุผลให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติทราบโดยไม่ชักช้า ในการปฏิบัติหน้าที่ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติต้องคำนึงถึงความผาสุกของประชาชน ชาวไทยและผลประโยชน์ส่วนรวมของชาติเป็นสำคัญด้วย

จะเห็นได้ว่ารัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ให้ความสำคัญกับการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของสิทธิมนุษยชน และยังมี การจัดตั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติขึ้น เพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบ และรายงานการกระทำ หรือละเว้นการกระทำที่ละเมิดสิทธิมนุษยชนตามกฎหมายไทย หรือตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทยได้ร่วมลงนาม โดยไม่ได้แบ่งแยกว่าบุคคลนั้นจะมีอายุเท่าไร เพศใด เชื้อชาติใด นับถือศาสนาและภาษาอะไร มีสถานภาพทางกายหรือฐานะใด หากบุคคลอยู่ในพื้นที่ที่ใช้รัฐธรรมนูญ ย่อมได้รับความคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ และความเท่าเทียมกันในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ด้วยเหตุนี้ในการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ ตลอดจนการตรากฎหมาย การตีความ และการบังคับใช้กฎหมายอาจมีการละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญ หากถูกลิดรอนหรือถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน ก็สามารถร้องเรียนต่อศาลเพื่อให้ดำเนินคดีได้ ทั้งนี้ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนไม่มีอำนาจในการลงโทษผู้ละเมิด เพียงแต่แจ้งให้ผู้กระทำละเมิดได้ทราบว่า สิ่งที่ทำนั้นละเมิดต่อผู้อื่น

ทหาร กับ สิทธิมนุษยชน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๗ ว่า “...บุคคลผู้เป็นทหาร ตำรวจ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ และพนักงานหรือลูกจ้างขององค์กรของรัฐย่อมมีสิทธิและเสรีภาพเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป เว้นแต่ที่จำกัดไว้ในกฎหมายเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการเมือง สมรรถภาพ วินัย หรือจริยธรรม” โดยในสภาพความเป็นจริงที่เราต้องยอมรับก็คือ ความเป็นปัจเจกของทหารที่มีสองสถานะ โดยทั้งที่เป็นทหารและเป็นพลเรือนหรือประชาชนทั่วไป ซึ่งเรียกกันว่า “ประชาชนในเครื่องแบบ” เพราะการเป็นทหารนั้น ไม่ได้ทำให้ความเป็นพลเรือนหรือประชาชนหมดสิ้นไป ตำแหน่งหน้าที่หรือเครื่องแบบที่ส่งามานั้น เพียงแต่ครอบคลุมความเป็นพลเรือนอยู่เพียงภายนอกเท่านั้น

ทหารจำเป็นต้องมีความรู้เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากในสภาวะการณ์ปัจจุบันทหารมีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบที่มากขึ้นภายใต้กรอบของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ซึ่งอำนาจหน้าที่ดังกล่าว มีความเปราะบางและสร้างโอกาสในการละเมิดสิทธิมนุษยชน ได้ง่ายขึ้น เมื่อเทียบกับในอดีต รวมทั้งผลสืบเนื่องจากกรณีเหตุการณ์ ระหว่างวันที่ ๑๗ - ๒๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งเป็นเหตุการณ์การปราบปรามและปะทะกันระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจ และทหารกับประชาชนผู้ชุมนุม มีผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บจำนวนมาก ซึ่งจากเหตุการณ์ดังกล่าว คณะรัฐมนตรีได้มีมติรับทราบรายงานของคณะกรรมการกึ่งกลางตรวจสอบข้อเท็จจริงของเหตุการณ์นั้น และเห็นชอบตามข้อสังเกตและความเห็นของคณะกรรมการฯ โดยสั่งการกระทรวงกลาโหมบรรจุวิชาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนพื้นฐานในการแสดงออกอย่างเสรีในหลักสูตรการศึกษาทุกแขนง โดยเฉพาะการบรรจุวิชาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนพื้นฐานในหลักสูตรวิชาทหาร ตำรวจ และนักปกครองระดับต่าง ๆ เพื่อให้ตระหนักในคุณค่าของสิทธิมนุษยชนในฐานะเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติของรัฐ และประชาชนของประเทศซึ่งจะต้องกระทำ หรือละเว้นจากการกระทำใด ๆ อันเป็นอุปสรรคขัดขวางต่อการใช้สิทธิและเสรีภาพของประชาชน และในขณะเดียวกันจะต้องสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพของตนในฐานะประชาชนของประเทศไทยได้อย่างเต็มที่ โดยเฉพาะสิทธิและเสรีภาพในการแสดงออกอย่างเสรี ซึ่งจะต้องไม่เป็นการละเมิดหรือกระทบกระเทือนต่อเสรีภาพของบุคคลอื่น หรือกระทบต่อประโยชน์ส่วนรวมหรือประโยชน์สาธารณะ

ในเรื่องการปฏิบัติการทางทหารในฐานะเจ้าหน้าที่ของรัฐ ทั้งในยามสงบ และสภาวะสงคราม รวมถึงการปฏิบัติการทางทหารในการรักษาสันติภาพ หรือการบังคับใช้ให้เกิดสันติภาพ รวมทั้งการฟื้นฟูและสถาปนาสันติภาพ ซึ่งอยู่ภายใต้การดูแลของสหประชาชาตินั้น ทหารจะต้องยึดถือกฎหมาย

๒ ฉบับ คือ กฎหมายสิทธิมนุษยชนและกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ ซึ่งสรุปรายละเอียดพอสังเขป ได้ดังนี้

๑. กฎหมายสิทธิมนุษยชน

ในยามสงบ ทหารมีหน้าที่ในการเตรียมกำลังเพื่อป้องกันประเทศ และมีอำนาจบังคับใช้กฎหมายฝ่ายพลเรือนได้เพียงบางฉบับ ทั้งนี้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด โดยส่วนใหญ่อำนาจในการบังคับใช้กฎหมายเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยภายใน จะเป็นอำนาจหน้าที่ของฝ่ายพลเรือนและฝ่ายปกครองเป็นหลัก ทั้งเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารและเจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือน จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายสิทธิมนุษยชนตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญอย่างเคร่งครัด

ในสภาวะสงคราม หรือเกิดกรณีขัดแย้งโดยมีการใช้อาวุธ กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศจะมีข้อกำหนดที่อนุญาตให้รัฐที่ต้องเผชิญกับการคุกคาม จากภัยสาธารณะอย่างร้ายแรง สามารถงดการให้ความคุ้มครองสิทธิมนุษยชนไว้เป็นการชั่วคราวได้ แต่สำหรับสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานบางประการจะต้องได้รับการคุ้มครองตลอดเวลาในทุกสถานการณ์ ไม่มีการยกเว้น เช่น สิทธิที่จะมีชีวิต ข้อห้ามการทรมานและข้อห้ามการลงโทษ หรือการปฏิบัติอย่างมิใช่มนุษย์ การนำคนมาเป็นทาส หรือบังคับให้เป็นทาสรับใช้ หลักความชอบด้วยกฎหมายไม่มีผลย้อนหลัง สิทธิขั้นพื้นฐานเหล่านี้รัฐจะต้องผูกพันเคารพ และปฏิบัติตามในทุกสถานการณ์

๒. กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ

กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศที่บังคับใช้ในปัจจุบัน ได้เริ่มต้นมาจากอนุสัญญาเจนีวา ฉบับ ค.ศ. ๑๘๖๔ ซึ่งเป็นฉบับแรก และได้เพิ่มความสำคัญมากขึ้นเรื่อยๆ ตามความต้องการในการมีกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ อันเป็นผลมาจากอาวุธและรูปแบบต่าง ๆ ของการสู้รบที่มีการพัฒนาไปอย่างมากนั่นเอง ซึ่งกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศนี้ มุ่งเน้นใช้เฉพาะยามสงคราม หรือเมื่อมีสถานการณ์ขัดแย้งที่มีการใช้อาวุธแต่ยังไม่ถึงขั้นสงคราม เพื่อเป็นการบรรเทาความโหดร้ายทารุณและการสูญเสีย ทั้งฝ่ายที่เป็นคู่กรณี และฝ่ายที่ตกเป็นเหยื่อของสงครามหรือความขัดแย้งนั้น ๆ ตัวอย่างสนธิสัญญาที่นำมาบังคับใช้ ได้แก่ อนุสัญญาเจนีวา ค.ศ. ๑๘๖๔ (พ.ศ. ๒๔๐๗) เพื่อการฟื้นฟูสภาพผู้บาดเจ็บในกองทัพในสนามรบ, ปฏิญญาเซนต์ปีเตอส์เบิร์ก ค.ศ. ๑๘๖๘ (พ.ศ. ๒๔๑๑) ห้ามใช้อาวุธปืนร้ายแรงบางชนิดในยามสงคราม, พิธีสารเจนีวา ค.ศ. ๑๙๒๕ (พ.ศ. ๒๔๖๘) ห้ามใช้อาวุธแก๊สพิษสลบ ยาพิษ หรือแก๊สพิษชนิดอื่น และห้ามการใช้อาวุธเคมีในการสู้รบ, อนุสัญญากรุงเฮก ค.ศ. ๑๙๔๕ (พ.ศ. ๒๔๘๘) เพื่อให้การคุ้มครองทรัพย์สินทางวัฒนธรรมในกรณีเกิดเหตุการณ์ขัดกันทางกำลังทหาร, อนุสัญญาว่าด้วยการห้ามใช้อาวุธที่พัฒนา ผลิต และเก็บรักษาไว้ในรูปของอาวุธชีวภาพและอาวุธที่เป็นพิษ ที่มีอนุภาพในการทำลายล้างร้ายแรง ค.ศ. ๑๙๗๒

(พ.ศ.๒๕๑๕), อนุสัญญา ค.ศ. ๑๙๘๐ (พ.ศ.๒๕๒๓) เพื่อการห้ามหรือการจำกัดการใช้อาวุธตามปกติบางชนิด ซึ่งอาจมีผลทำลายล้างเกินความจำเป็น หรือมีผลการทำลายล้างอย่างกว้างขวางไม่เลือกเป้าหมาย เป็นต้น

กฎหมายสิทธิมนุษยชน และกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ มีความแตกต่างกัน แต่มีลักษณะที่เสริมกัน โดยที่กฎหมายมนุษยธรรมนั้น ใช้ในกรณีที่มีการขัดกันทางกำลังทหาร หรือในยามสงคราม ส่วนกฎหมายสิทธิมนุษยชนนั้น ใช้ในทุกขณะทั้งในยามสงบและยามสงคราม ซึ่งกฎหมายทั้งสองมุ่งที่จะคุ้มครองพลเรือน แม้ว่าต่างจะมีกรณีและเงื่อนไขในการให้ความคุ้มครองพลเรือนที่แตกต่างกันออกไปก็ตาม นอกจากนั้น ในขณะที่การให้ความคุ้มครองตามกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศเป็นเรื่องที่มุ่งคุ้มครองผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของการสู้รบ ด้วยการบรรเทาทุกข์ของผู้ที่ได้รับผลกระทบจกภัยสงคราม แต่กฎหมายสิทธิมนุษยชนมุ่งที่จะคุ้มครองบุคคลเป็นรายบุคคล และมุ่งคุ้มครองสิทธิของบุคคลนั้นต่อออกไปหลังจากที่สถานการณ์สู้รบ หรือสงครามยุติลงไปแล้วอีกด้วย ดังนั้น กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศจึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติต่อบุคคลที่ตกอยู่ในเงื้อมมือของฝ่ายศัตรู วิธีปฏิบัติต่อกันในการเป็นศัตรูส่วนสิทธิมนุษยชนนั้นเป็นเรื่องที่มุ่งหาวิธีป้องกันพฤติกรรมการใช้อำนาจตามอำเภอใจของผู้ปกครอง หรือรัฐต่อบุคคลหรือประชาชนของประเทศ วัตถุประสงค์ในเรื่องนี้ของสิทธิมนุษยชน จึงมีข้อมูลที่วางกฎเกณฑ์สำหรับใช้กับปฏิบัติการทางทหารในยามศึกสงครามแต่อย่างใด ทั้งนี้กฎหมายสิทธิมนุษยชน และกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ ได้มีการผสมผสานกัน นับแต่ที่กฎหมายมนุษยธรรม สามารถนำมาใช้ได้อย่างเฉพาะเจาะจงกับเหตุการณ์พิเศษต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดการขัดกันทางกำลังทหาร หรือสงครามนั้น สาระสำคัญของกฎหมายสิทธิมนุษยชนที่กำหนดให้รัฐต้องเคารพและปฏิบัติในทุกสถานการณ์ ก็มีแนวโน้มที่จะผสมผสานเข้ากันกับสิทธิขั้นพื้นฐานและหลักประกันทางกฎหมายที่มีอยู่ตามกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศด้วย เช่นการห้ามทรมานและห้ามลงโทษทางอาญา โดยใช้กระบวนการพิจารณาโทษ ที่รวดเร็วตัดตอนอย่างไม่เป็นธรรม ซึ่งเป็นเรื่องที่ได้กล่าวไว้ในกฎหมายสิทธิมนุษยชน

ในส่วนของเสรีภาพในการแสดงออกของทหารนั้น ถือเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน ข้อจำกัดใด ๆ ในเรื่องการแสดงออกอย่างเสรีนี้ จึงมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับการปฏิบัติการทางทหารที่สำคัญของทหารและเจ้าหน้าที่ของรัฐอื่น ๆ ซึ่งมีความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรเป็นไปตามลำดับชั้น โดยผู้บังคับบัญชาในแต่ละลำดับชั้นที่ต้องเป็นผู้รับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้บังคับบัญชาของตน จึงจำเป็นต้องมีอำนาจสั่งการ และออกกฎข้อบังคับต่าง ๆ ที่อาจจำกัดสิทธิและเสรีภาพของทหาร เพื่อเป็นการรักษาสมรรถภาพและวินัยของทหารไว้ ในการปฏิบัติ

หน้าที่ ทหารอาจมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองเท่าที่จำกัดไว้ เช่น การห้ามมิให้เป็นผู้สมัครเข้ารับเลือกตั้งในตำแหน่งหนึ่ง หรือเข้าร่วมโดยตรงในการรณรงค์หาเสียงสำหรับผู้สมัครคนใดเป็นการเฉพาะ ทหารจะต้องวางตนเป็นกลาง

ความสำเร็จในประวัติศาสตร์ในบทบาทของกำลังทหารชายแดน ในการทำหน้าที่เสมือนว่าเป็นตำรวจในบริเวณชายแดน ซึ่งมีตัวอย่างของการใช้อำนาจในทางที่ผิดหลาย ๆ ครั้ง ไม่ว่าจะป็นกรณีที่ทหารทำหน้าที่ของตำรวจเสมือนว่าเป็นหน้าที่หลักของตนเอง หรือการที่ทหารเข้ามามีส่วนร่วมกับตำรวจในการดำเนินการปราบปรามอาชญากรรมโดยแนวคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติภาระของทหารนั้น ได้ก้าวไปสู่แง่มุมใหม่ ๆ และกว้างไกลขึ้น เมื่อทหารได้รับการฝึก ซึ่งจะต้องดำเนินการติดต่อกับประชาชนเป็นประจำทุกวัน ในขณะที่ทหารเองก็มีหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายรักษาความสงบ ให้ความช่วยเหลือทางด้านมนุษยธรรม หรือแม้กระทั่งการฝึกฝนและเตรียมการให้กับหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายของพลเรือน เพื่อให้ภารกิจบรรลุตามความมุ่งหมาย โดยพื้นฐานแล้ว เมื่อทหารได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติภารกิจ ทหารมิได้ปฏิบัติหน้าที่ภายใต้อำนาจของส่วนท้องถิ่น หากแต่ปฏิบัติภายใต้อำนาจของรัฐ และเป็นที่ยอมรับถึงความเสี่ยงของการใช้ทหารเพื่อบังคับใช้กฎหมายว่าสามารถก่อให้เกิดผลเสียหายต่อหลักการสิทธิมนุษยชนและประชาธิปไตยของรัฐบาลซึ่งมุ่งสนองต่อเจตนารมณ์ของประชาชน ซึ่งประเทศส่วนใหญ่ได้กำหนดแนวทางอย่างชัดเจนในการแบ่งแยกหน้าที่ของทหารและตำรวจ และเพื่อประกันว่าใช้กำลังทหารอย่างเต็มที่นั้น จะใช้ในสถานการณ์ที่ถึงจุดขีดสุดแล้วเท่านั้น แต่อย่างไรก็ตามสำหรับประเทศไทย ได้มีการมอบอำนาจให้ทหารมีอำนาจบังคับใช้กฎหมายพลเรือนเป็นจำนวนหลายฉบับโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร จะต้องปฏิบัติตามหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมายโดยไม่มีกรลิดรอน หรือขัดขวางการใช้สิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ

บทสรุป

สิทธิมนุษยชนมีความสำคัญในฐานะอารยธรรมโลกนับเป็นความฉลาดของมนุษย์ที่พยายามวางระบบคิดเพื่อให้คนทั้งโลกเกิดความ ตระหนักรู้และคิดคำนึงถึงคุณค่าของความเป็นมนุษย์ นับแต่ขั้นพื้นฐานของ ความเป็นมนุษย์ ศักดิ์ศรี ชาติกำเนิด รวมทั้งระบบสิทธิต่างๆที่มีพื้นฐานมาจากความชอบธรรม ซึ่งเป็น ความชอบธรรมที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งสิทธิโดยกำเนิด สิทธิตั้งแต่เกิด การให้ความสำคัญกับคำว่า ชีวิต ว่าโดย พื้นฐานแล้ว มนุษย์และสัตว์โลกทั้งหลายล้วนต้องการปัจจัยในการดำรงชีวิตด้วยกันทั้งนั้น นับแต่ปัจจัยขั้น พื้นฐานที่ว่าด้วยอาหาร ยารักษาโรค ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม การดำรงเผ่าพันธุ์ การมีชีวิตรอด ฯลฯ ความ ต้องการขั้นพื้นฐานเหล่านี้ นับเป็นปัจจัยสำคัญกับชีวิต เป็นที่สุด และเหมือนกันทั้งมนุษย์และสัตว์ ซึ่งสิทธิ ดังกล่าวหากเป็นความชอบธรรมของมนุษย์ก็คือ สิทธิมนุษยชน ทั้ง มนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับสังคม มนุษย์ กับธรรมชาติ และแม้แต่กับสัตว์ การคำนึงถึงสิทธิขั้นพื้นฐานมีความจำเป็นอยู่เสมอ เหล่านี้นับเป็นความสำคัญ ของสิทธิมนุษยชนที่สังคมโลกต่างให้ความสำคัญ การคำนึงถึงสิทธิดังกล่าว จะถือเป็นบันไดก้าวไปสู่ความ ยุติธรรมทางการเมือง สังคม เศรษฐกิจและการเมืองระหว่างประเทศที่จะดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน

สิทธิมนุษยชนจึงเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่มนุษย์ทุกคนได้รับตั้งแต่เกิด ไม่มีการแบ่งเพศ เชื้อชาติ สีผิว ศาสนา ความเชื่อ และไม่จำเป็นว่าจะต้องเป็นพลเมืองของรัฐใดรัฐหนึ่ง ภายหลังจากที่มีการรับรองปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแล้ว ประเทศต่าง ๆ รวมทั้งประเทศไทย ได้มีการปรับปรุง และแก้ไขกฎหมายต่าง ๆ ที่มีอยู่เดิมให้สอดคล้องกับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ประเทศไทย ได้ให้สัตยาบันปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ตั้งแต่ พ.ศ.๒๔๙๑ ในฐานะ ที่เป็น สมาชิกองค์การสหประชาชาติ โดยประเทศสมาชิกต่างมีเจตจำนงประการสำคัญว่า การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นเงื่อนไขสำคัญประการหนึ่งที่จะก่อให้เกิดสันติภาพในประเทศสมาชิกที่ร่วม องค์การ และสังคมระหว่างประเทศ ดังนั้น ประเทศไทยจึงมีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตามสนธิสัญญาต่าง ๆ เช่น กฎบัตรสหประชาชาติ, ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน, กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางแพ่ง, การเมือง, สังคม, เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ตลอดจนกติการะหว่างประเทศที่ว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อ สตรีทุกรูปแบบ ฯลฯ เป็นต้น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันให้ความสำคัญกับการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์สิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของสิทธิมนุษยชน และยังมีการจัดตั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติขึ้น โดยให้มีหน้าที่ ตรวจสอบ และรายงานการกระทำหรือละเว้นการกระทำ ที่ละเมิดสิทธิมนุษยชนตามกฎหมายไทย

หรือตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทยได้ร่วมลงนาม โดยไม่ได้แบ่งแยกว่าบุคคลนั้นจะมีอายุเท่าไร เพศใด เชื้อชาติใด นับถือศาสนาและภาษาอะไร มีสถานภาพทางกายหรือฐานะใด หากบุคคลอยู่ในพื้นที่ที่ใช้ รัฐธรรมนูญย่อมได้รับความคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ และมีความเท่าเทียมกัน ในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ด้วยเหตุนี้ในการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ตลอดจนการตรากฎหมาย การตีความ และการบังคับใช้กฎหมายอาจมี การละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญ หากถูกลิดรอนหรือถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนก็สามารถร้องเรียนต่อศาลเพื่อให้ดำเนินคดีได้

แม้ว่าจะมีกฎหมายคุ้มครองสิทธิมนุษยชนแล้วก็ตาม แต่ก็ยังมีการละเมิดสิทธิมนุษยชนกันอยู่ในหลากหลายรูปแบบ ดังนั้นการมีความรู้และความเข้าใจในเรื่องสิทธิมนุษยชน จึงมีความจำเป็นสำหรับทุกคน ไม่ว่าจะเป็นทหารหรือพลเรือน เพราะในสภาพความเป็นจริงแล้ว ทหารมีความเป็นปัจเจกชนที่มีสองสถานะ ทั้งที่เป็นทหาร และเป็นพลเรือน หรือประชาชนทั่วไปซึ่งเรียกกันว่า “ประชาชนในเครื่องแบบ” เนื่องด้วยการเป็นทหาร ไม่ได้ทำให้สถานะความเป็นพลเรือนหรือประชาชนหมดสิ้นไป ตำแหน่งหน้าที่หรือเครื่องแบบที่ส่งงานนั้น เพียงแต่ครอบคลุมความเป็นพลเรือนอยู่เพียงภายนอกเท่านั้น ทั้งนี้ กระทรวงกลาโหม ได้มีนโยบายให้หน่วยงานต่าง ๆ เผยแพร่ความรู้ โดยเฉพาะการบรรจุวิชาสิทธิมนุษยชนในหลักสูตรวิชาทหาร เพื่อให้มีความรู้และความเข้าใจในเรื่องสิทธิมนุษยชน ได้ทราบถึงสิทธิและหน้าที่ของตน ตระหนักในคุณค่าของสิทธิมนุษยชน, รู้ถึงสิทธิและเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น และสามารถปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งยังสามารถนำความรู้ในเรื่องดังกล่าวไปใช้ในการมีส่วนร่วมคุ้มครองผู้อื่นตามหลักสิทธิมนุษยชนได้ตามโอกาสที่เหมาะสม ทั้งในฐานะเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติของรัฐ ปละประชาชนของประเทศ ซึ่งจะต้องกระทำ หรือละเว้นการกระทำใด ๆ อันเป็นอุปสรรคขัดขวางต่อการใช้สิทธิและเสรีภาพของประชาชน และในขณะเดียวกันจะต้องสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพของตนในฐานะประชาชนของประเทศไทยอย่างเต็มที่ ทั้งนี้จะต้องไม่เป็นการละเมิดหรือกระทบกระเทือนต่อเสรีภาพของบุคคลอื่น หรือมีผลกระทบ ต่อประโยชน์ส่วนรวมหรือประโยชน์สาธารณะ

บรรณานุกรม

จรัญ โฆษณานันท์, ๒๕๔๕, “สิทธิมนุษยชนไร้พรมแดน ปรัชญา กฎหมาย และความเป็นจริงทางสังคม”, กรุงเทพฯ : นิติธรรม

วีระ สมบูรณ์, ๒๕๕๗, “โลกาภิวัตน์ สิทธิมนุษยชน และความเป็นธรรมระหว่างประเทศ ประเด็นและมุมมองทางทฤษฎีการเมือง”, กรุงเทพฯ : ศูนย์ศึกษาการพัฒนาสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 ธนศ อากรณสุวรรณ, ๒๕๔๙, “กำเนิดและความเป็นมาของสิทธิมนุษยชน”, กรุงเทพฯ : โครงการจัดพิมพ์คบไฟ มูลนิธิเพื่อการศึกษาประชาธิปไตย และการพัฒนา

นายบรรหาญ จงเจริญประเสริฐ, “เอกสารวิชาการส่วนบุคคล หลักสิทธิมนุษยชน เรื่องสิทธิมนุษยชนในบริบทของสังคมไทย”, หลักสูตร หลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ ๒ วิทยาลัยรัฐธรรมนุญ สถาบันรัฐธรรมนุญศึกษา สำนักงานศาลรัฐธรรมนุญ

นายแพทย์อนันต์ อริยะชัยพาณิชย์, “เอกสารวิชาการส่วนบุคคล หลักสิทธิมนุษยชน เรื่องมุมมองของหลักสิทธิมนุษยชนในสังคมไทย”, หลักสูตร หลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ ๒ วิทยาลัยรัฐธรรมนุญ สถาบันรัฐธรรมนุญศึกษา สำนักงานศาลรัฐธรรมนุญ

พ.ท.วีระ ผดุงไทย, ๒๕๔๔, “เอกสารประกอบการบรรยายกฎหมายทหารและสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานและระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติประสานงานกรณีทหารถูกหาว่ากระทำความผิด ๒๕๔๔”, แผนกวิชาสืบสวนสอบสวน โรงเรียนทหารสารวัตร

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔

พระราชบัญญัติสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒

พลตรีหญิง บุณญารัตน์ พัฒนมะหิรินทร์, “เอกสารวิชาการส่วนบุคคล หลักสิทธิมนุษยชน เรื่องบทบาททหารพระธรรมนุญในการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักสิทธิมนุษยชน”, หลักสูตร หลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ ๒ วิทยาลัยรัฐธรรมนุญ สถาบันรัฐธรรมนุญศึกษา สำนักงานศาลรัฐธรรมนุญ

รัฐธรรมนุญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ กรุงเทพฯ : สำนักงานศาลรัฐธรรมนุญ ๒๕๖๐
 สมชัย วัฒนการุณ, ๒๕๔๓, “สิทธิ เสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์พิมพ์ครั้งที่ ๒”, กรุงเทพฯ
 เสน่ห์ จามริก, ๒๕๔๕, “สิทธิมนุษยชน เส้นทางสู่สันติประชาธรรม”, กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

สุริยัน โรหิตเสถียร, ๒๕๓๗, “สิทธิมนุษยชนของประเทศไทยอยู่ในไหน?”, กรุงเทพฯ : พี อาร์ออฟเซท

เว็บไซต์

<http://www.royin.go.th/สิทธิมนุษยชน> สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, เข้าถึงเมื่อ ๑ ส.ค. ๒๕๖๐

<http://humanrights.mfa.go.th/upload/pdf/udhr-th-en.pdf>ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights), เข้าถึงเมื่อ ๑ ส.ค. ๒๕๖๐

<http://dictionary.sanook.com/search/dict-th-th-pleang/char/%E0%B8%93>พจนานุกรมแปล ไทย-ไทย อ.เปลื้อง ณ นคร, เข้าถึงเมื่อ ๑ ส.ค. ๒๕๖๐

http://www.ongkarn-leio.org/images/news/pdf/Charter_UN_Thai.pdfกฎบัตรสหประชาชาติ (Charter of the United Nations)จัดทำโดย สำนักงานแถลงข่าวสหประชาชาติ : กรุงเทพฯ, เข้าถึงเมื่อ ๑ ส.ค. ๒๕๖๐

http://www.rlpd.go.th/rlpdnew/images/rlpd_1/HRC/nhr.pdfชุดความรู้ สิทธิมนุษยชน สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ สนธิสัญญาหลักระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี, เข้าถึงเมื่อ ๑ ส.ค. ๒๕๖๐

<http://www.sw2.ac.th/images/user/root/soc31101/6soc.pdf>สิทธิมนุษยชน (Human Right) จัดทำโดย ครูรุจน์ หาเรือนทรง, เข้าถึงเมื่อ ๑ ส.ค. ๒๕๖๐

<http://www.humanrightscenter.go.th/>ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชน, เข้าถึงเมื่อ ๑ ส.ค. ๒๕๖๐

<http://www.gotoknow.org/posts/393165>สิทธิมนุษยชนทหาร, เข้าถึงเมื่อ ๑ ส.ค. ๒๕๖๐

http://elibrary.constitutionalcourt.or.th/document/documents/documents/Individual_Study_220.pdfสิทธิมนุษยชนในสถานการณ์การรัฐประหาร โดยนภาพร จิระนนท์ประวัติ, เข้าถึงเมื่อ ๑ ส.ค. ๒๕๖๐

<http://www.sanechamarik.in.th/index.php/>สิทธิมนุษยชนไทยในกระแสโลก โดยเสน่ห์ จามริก, เข้าถึงเมื่อ ๑ ส.ค. ๒๕๖๐